

KRSTOVI POSTAVLJENI NA MESTU MASOVNE GROBNICE U ČURUGU I ISTORIJAT USPOMENA

„Za mene a i za one koji su svake godine prisutni na komemoraciji u Čurugu, nisu važni brojevi, nego to, da su na mestu na kojem su nekada bacali strvine, bacali takode i nevine mađarske žrtve, ponižavajući ih i tim činom. Mada su im kosti već uklonili, naši voljeni nisu imali samo kosti već i srce, srce koje im se ipak tamo u prah pretvorilo. Zbog toga se od 1994. na ovom mestu svake godine sećamo. Ovi nevinog pogubljeni ljudi trebaju biti žrtve sviju nas a ne samo njihovih rođaka.” (Odlomak iz knjige Julije Teleki)

1994., povodom pedesetogodišnjice žalosnog događaja, Julija Teleki je, kao pokrajinski poslanik, tražila dozvolu da održi komemoraciju kod šinterske jame na masovnoj grobnici nevinog pogubljenih Mađara... Dozvolu nije dobila ali je 1994. podignut prvi krst.

Oktoobra 2002. je, kao pokrajinski poslanik, na vlastitu odgovornost, bez dozvole, na tom mestu postavila spomen-ploču izrađenu od kamena. Ogromnu kamenu gromadu sa natpisom „ZA ONE KOJIMA NISU ZVONILA ZVONA 1944-45.” srušili su u roku od nedelju dana. Prvog novembra, na Dan mrtvih, ponovo su je postavili sećajući se na svoje nevine žrtve. Po prvi put je na komemoraciji bio prisutan i potpredsednik vojvodanskog poslaničkog doma, srpske nacionalnosti, koji se tom prilikom poklonio nevinog pogubljenim Mađarima. Nakon tri dana, vandali su je ponovo srušili i ovaj put razbili i čekićem, kako više ne bi mogla biti ponovo postavljena. Narednih godina ponovo su postavljeni novi krstovi – za 17 godina 18 krstova – svi rad stolarskog majstora Šandora Legvarija iz Bačkog Gradišta.

17. aprila 2006. donešen je Zakon o rehabilitaciji.

19. aprila 2006. srušen je krst podignut prethodne godine.

„Konačno, nakon 60 godina, doneli su zakon o rehabilitaciji, koji smo tako dugo čekali. Ali ovaj zakon odnosi se samo na one koji individualno traže rehabilitaciju za svoje rođake ili za sebe. Krivica za ratne zločine proglašena je za sve Mađare iz Čuruga i Žabljaka, nad nama je izrečena kolektivna krivica pa ipak, sad pojedinačno moramo podnositi zahteve a sudija će, zavisno od „dobre volje” ovaj teret skinuti s nas.” Julija Teleki

29. oktobra 2006. podignuta je nova kamena ploča sa sledećim natpisom: **U KAMEN UKLESAN BOL.** Ovoj komemoraciji prisustvovao je dr. Žolt Bečei, poslanik u Evropskom parlamentu, i Šandor Egereši, potpredsednik vojvodanskog poslaničkog doma.

2009. organizovano je prvo hodočašće autobusima na mesto događaja, predstavnik svake stranke iz južnih krajeva je postavio venac, prisutni su bili Žolt Bečei i Šandor Egereši, predsednik vojvodanskog parlamenta.

30. oktobra 2010. , Ilona Ekeš, parlamentarni poslanik, postavila je venac u ime frakcije FIDES-a, a govor je održao i Tamaš Koršoš, subotički glavni konzul. Vence sećanja postavili su i predstavnici stranaka iz južnih krajeva kao i predsednik vojvodanskog parlamenta, Šandor Egereši.

Januara 2011. srušen je krst, neoštećen od 2009. do tad.

15. maja 2011. drveni krst je ponovo podignut (bez dozvole).

Kendik Géza építész
csurogi emlékhely
terve